

Význam slova „evangelický“ – historický exkurs

Samotné slovo „evangelický“ je utvořeno od „evangelium“ (z řeckého „eu angellion“ = dobré poselství). Z počátku mělo význam „evangelijní“. V době Husově reformní kněží sami sebe nazývali „kněžstvo evangelické“, jedna z Husových knih nese název „O evangelické dokonalosti“. J. Želivský v jednom kázání mluví o „evangelických knihách“. Smysl byl „řídící se evangeliem“.

Tohoto označení používali dále křesťané prošlí reformací, odkazovali tím na touhu nechat se evangeliem vést a proměňovat. Tohoto označení se užívalo obecně, nikoli jen pro určitý reformační proud.

Slova „evangelický“ používala Jednota bratrská: První dochovaný český bratrský kancionál z r. 1541 „Písně chval božských“ nese podtitul „Písně duchovnie evangelitské“, přičemž přímo na titulní straně je uvedeno jméno biskupa Jednoty bratrské Jana Roha, který kancionál sestavil. Šamotulský kancionál z r. 1561, který byl sestaven Janem Blahoslavem, nese název „Písně chval Božských. Písně duchovní evangelistské“, „Kralický kancionál z r. 1615 byl pojmenován „Písně duchovnie evangelistské z Písem svatých“.

Hlásili se k němu i další proudy české reformace: Novoutrakvistický kancionál (tzv. „Pražský“) z r. 1620 má název „Kancionál anebo zpěvové církve evangelitské staří i noví“.

J. A. Komenský užíval slovo „evangelický“ pro reformované křesťany obecně: rozlišuje evangelíky vyznání augsburského, helvetského, českého.

Dosavadní význam si slovo „evangelický“ uchovává i v 18. století – „Kleychův kancionál“, vydaný v Žitavě r. 1717, má název „Kancionál evangelický, obsahující v sobě písně duchovní staré i nové“. Před tolerančním patentem v peticích císaři se podepsaní hlásí k „evangelické víře“.

Toleranční patentem (r. 1781) byly u nás povoleny jen dvě vyznání (augsburské a helvetské), ke kterým se žadatelé mohli hlásit. Obě povolené církve nesly název „evangelická“ (církve evangelická a. v., evangelická církve reformovaná h. v.). Úředně se protestantům říkalo do r. 1849 „nekatolíci“, od r. 1849 „evangelíci“.

Jméno „evangelická“ použila i obnovená Jednota bratrská (povolená ve druhé polovině 19. století), která za Rakouska-Uherska nesla název „Evangelická bratrská církev“.

Slova „evangelíci“ i v 19. stále používali protestanti obecně. Když u nás začínají působit zahraniční misie, zasluhuje se r. 1879 Evangelická aliance („Evangelical alliance“) založená v Anglii apelem u císaře o umožnění práce těchto misionářů. To následně vede ke vzniku Svobodné církve reformované (nynější CB), přičemž jedna z jejích dvou původních větví (vzniklá z misijní práce J. Balcara ve vých. Čechách) nesla před sloučením název „Svobodná evangelická církev česká“.

Po vzniku ČSR z původních dvou velkých evangelických církví vznikají Českobratrská církev evangelická, Německá evangelická církev a nynější Slezská evang. církev. Z práce amerických misionářů vzniká Evangelická církev metodistická, na druhé straně Jednota bratrská oficiálně přijímá své původní jméno. Během dvacátého století se pak menší protestantské církve za „evangelické“ již označují méně často, byť „Sdružení evangelických církví“ zahrnuje většinu těchto menších církví (včetně baptistů a Apoštolské církve).

Význam slova „evangelický“ se pozvolna přesouval od původního „evangelijní“ a „řídící se evangeliem“ přes „protestantský“ či „reformovaný“ až po „příslušející k evangelické církvi“. Není to obecné: slovo „evangelický“ v sobě význam „evangelijní“ nese stále, za „evangelíky“ jsou mnohdy označováni zvnějšku všichni protestanti. Převážně užívaný význam je však již jiný.

Slovo „evangelikální“ (z angl. „evangelical“, které má podobný řecký původ, jako české „evangelický“) má v současné době více vymezující charakter (blíží se původnímu „evangelický“). Klíčový je důraz na věrohodnost Písma a na osobní přijetí Ježíše Krista (znovuzrození). K evangelikálnímu hnutí se hlásí mnozí, kteří by se za „evangelíky“ neoznačili, na druhé straně mnohým dnešním evangelíkům jsou výše uvedené důrazy cizí.